

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี ระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม

กนกรัตน์ พงษ์โพธากุล^{1*} และ สาธนี แก้วสืบ²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันโดยรวม ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางการบริหารทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านการควบคุมการทำงาน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม พบว่า มีจำนวน 11 ปัจจัย ได้แก่ 1) การติดตามและประเมินคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษา ในระบบทวิภาคี 2) ความพร้อมด้านทรัพยากรของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการระบบทวิภาคี 3) ความคล่องตัวในการดำเนินการเสนอหลักสูตรทวิภาคีเพื่อขออนุมัติ 4) การมีหน่วยงานทวิภาคี ที่เป็นองค์กรอิสระ โดยมีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการทั้งภาครัฐและเอกชน 5) การพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 6) นักศึกษาได้รับการฝึกประสบการณ์อาชีพที่ตรงกับสาขาที่เรียน 7) ความชัดเจนในเรื่องนโยบายการจ่ายค่าตอบแทนให้กับนักศึกษาที่มาฝึกประสบการณ์อาชีพ 8) การประเมินเพื่อประกันคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 9) ความรู้ ความเข้าใจในด้านกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 10) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ทันสมัย และถูกต้อง และ 11) การจัดโครงสร้างกำหนดกลุ่มงาน และผู้รับผิดชอบดำเนินงานทวิภาคีที่ชัดเจน โดยทั้ง 11 ปัจจัย สามารถทำนายความสำเร็จในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมได้ร้อยละ 58.1 ($R^2=0.581$)

คำสำคัญ: การบริหาร; การศึกษาระบบทวิภาคี; สถาบันการอาชีวศึกษา

รับพิจารณา: 8 เมษายน 2564

แก้ไข: 25 มิถุนายน 2564

ตอบรับ: 16 กรกฎาคม 2564

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาการพัฒนาระบบธุรกิจอุตสาหกรรมและทรัพยากรมนุษย์ คณะพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทร. +669 3264 9922 e-mail: Kanokrath.ph@gmail.com

Factors Affecting Successful Management of the Undergraduate Dual Education System Executed through Collaboration between Vocational Education Institutions and Industrial Business Enterprises

Kanokrath Phongphothakul^{1*} and Sathanee Kaewsueb²

Abstract

This study aims to explore operating conditions and factors affecting successful management of the undergraduate dual education system executed through collaboration between vocational education institutions and industrial business enterprises. According to the results obtained 5 management aspects in relation to operating conditions were assessed in a high level of importance. Work control aspect received the highest overall rating. Eleven factors contributing to successful implementation of the aforementioned scheme are identified. They are 1) graduate follow-up survey and post-graduation assessment 2) resource adequacy of university-enterprise participants 3) flexible work arrangement to ensure a smooth process for a new program proposal 4) an independent organization responsible for effective dual program operation; engaged committee members are from public and private institutions 5) professional course and module modifications to keep pace with the changing threat 6) relevance between academic studies and internship experiences 7) clarity on internship compensation policy 8) assessment for quality assurance to ensure the quality of dual-track education, 9) knowledge and understanding of laws and regulations related to the management of dual vocational education, 10) a systematic modern approach for information storage mechanism and 11) a clear organizational structure; clarifying individual roles and responsibilities to achieve operational efficiency. These 11 factors account for 58.1% of the variation in successful management of the dual education scheme ($R^2=.581$).

Keywords: management; dual education system; Institute of Vocational Education

Received: April 8, 2021

Revised: June 25, 2021

Accepted: July 16, 2021

¹ lecturer, Industrial Business and Human Development, Faculty of Business and Industrial Development, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

² Assistant Professor, Department of Law and Social Science, Academic Division, Chulachomklat Royal Military Academy

* Corresponding Author Tel. +669 3264 9922 e-mail: Kanokrath.ph@gmail.com

1. บทนำ

การพัฒนาขีดความสามารถของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีกำลังคนที่ดี มีคุณภาพอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังคนที่จะป้อนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการ นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางทฤษฎีอย่างดีแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างเป็นระบบ [1] จะเห็นได้ว่า การพัฒนาประเทศต้องพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ปัญหาหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม คือ ทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกของอุตสาหกรรมกำลังก้าวสู่การปฏิวัติครั้งใหม่ ที่เรียกว่า อุตสาหกรรม 4.0 (Industries 4.0) ซึ่งจะมีเทคโนโลยีอัจฉริยะต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อรูปแบบการผลิตสินค้าและบริการ ที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค เช่น เครื่องจักรกลที่คิดได้ เทคโนโลยีอัตโนมัติ หรือหุ่นยนต์อัจฉริยะ ฯลฯ ซึ่งเป็นการบูรณาการโลกของการผลิตเข้ากับการเชื่อมต่อทางเครือข่ายในรูปแบบ Internet of Things (IoT) ทุกหน่วยของระบบการผลิต ปัญหาทรัพยากรมนุษย์ที่กำลังเผชิญอยู่คือ การหาวิธีจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สนองต่อความเจริญทางเทคโนโลยี โดยเร่งสร้างกำลังคนในระดับกลางและระดับสูงด้านวิชาชีพ ให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อสนองตอบความต้องการแรงงานในปัจจุบัน ขณะเดียวกันแนว นโยบายการศึกษาของรัฐได้มุ่งส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาด้านวิชาชีพอย่างจริงจัง ดังเห็นได้จากรัฐบาลปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอาชีวศึกษา โดยนายกรัฐมนตรีได้กล่าวในรายการคืนความสุขให้ประชาชน ให้นักเรียนหันมาเรียนสายอาชีพให้มากขึ้น และได้ออกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 8/2559 ที่ 10/2559 ที่ 11/2559 และที่ 30/2559 เพื่อพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษา และแก้ไขปัญหาภาพลักษณ์ ของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล โดยเน้นนโยบายด้านอาชีวศึกษาใน 5 เรื่อง คือ 1) การสร้างค่านิยมอาชีวศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ 3) การแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษา 4) การส่งเสริมอาชีวศึกษาให้มีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน และ 5) การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาสู่มาตรฐานสากล

[2] นอกจากนี้ให้สถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร เน้นให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ตรงในสถานประกอบการเพื่อให้เรียนรู้ได้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ อันจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร และสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 20 การจัดการศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการหรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ [3] โดยในปีการศึกษา 2562 มีจำนวนนักเรียน/นักศึกษาทวิภาคี จำนวน 144,295 คน จำแนกเป็น ระดับ ปวช. 47,636 คน ระดับ ปวส. 87,376 คน และระดับปริญญาตรี 9,283 คน [4]

สถานการณ์ด้านการศึกษาของประเทศไทย ณ ปัจจุบันพบว่าผู้เรียนทุกระดับยังขาดทักษะ สมรรถนะและคุณลักษณะที่สนองตอบโลกศตวรรษที่ 21 [5] ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลิตภาพของกำลังแรงงานภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และตลาดแรงงานไทยยังขาดแคลนแรงงานทั้งปริมาณและคุณภาพ ในทุกห่วงโซ่อุตสาหกรรม และแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานระดับล่างที่กระจุกตัวในสายการผลิต ทำให้อุตสาหกรรมเหล่านี้ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญและทักษะทางสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังพบประเด็นปัญหาของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เช่น การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีไม่ชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ สถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิประโยชน์ทางภาษี และการยกย่องเชิดชูเกียรติไม่ชัดเจน สถานประกอบการที่และจะเข้าร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีน้อย และมีความแตกต่างกันมากด้านทุน ด้านผลิตภัณฑ์และความเชี่ยวชาญทางเทคนิคเฉพาะ ด้านสมรรถนะทางช่างของแรงงานที่สถาน

ประกอบการต้องการ และสถานที่ตั้งของสถานประกอบการ เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ประกอบกับธุรกิจใญ่ อุตสาหกรรมการผลิตและการบริการของประเทศไทย มี การนำเทคโนโลยีทันสมัยต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการ ทำงานของสถานประกอบการซึ่งส่งผลให้ความต้องการ ทรัพยากรมนุษย์ ด้านช่างอุตสาหกรรมลดน้อยไปจาก ยุคก่อน ซึ่งการขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา ได้นั้น นอกจากคุณภาพอาจารย์ หลักสูตรและครุภัณฑ์ ทางการศึกษาแล้ว ความร่วมมือกับสถานประกอบการใน การพัฒนานักศึกษาก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ ด้วย เหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความ สำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระดับ ปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา นำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการการศึกษา ระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมาก ให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับ ความ ต้องการของตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรม และเตรียมพร้อมการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันจะนำสู่การ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรม การผลิตและการบริการในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปและเป็น ส่วนหนึ่งที่ทำให้ความหวังของประเทศที่จะเป็นศูนย์กลาง อุตสาหกรรมประสบผลสำเร็จ รวมถึงการส่งผลต่อ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานในการบริหาร การศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรี ของสถาบันการ อาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ บริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรี ของ สถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจ อุตสาหกรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาเอกสารงาน งานวิจัย และทฤษฎีการบริหาร และทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี กฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการ

ศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา และสถานประกอบการ ตลอดจนศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการ จัดส่งนักศึกษาไปฝึกปฏิบัติงานยังสถานประกอบการ และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

3.2 สร้างแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหารที่รับผิดชอบกำกับงานการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาและของสถานประกอบการ

3.3 หากคุณภาพของแบบสอบถาม ดำเนินการนำ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรม และผู้บริหารทางวิชาการ จำนวน 5 ท่าน และหาความ เทียบตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าความ สอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.06 - 1.00

3.4 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำแบบ สอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง แล้วนำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วย เทคนิคสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่า ความเชื่อมั่นในภาพรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.991

3.5 เก็บข้อมูลสำรวจความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญใน ระดับบริหารที่รับผิดชอบในการดำเนินงานการศึกษา ระบบทวิภาคีจากสถานศึกษาจำนวน 86 คน และจาก ผู้บริหารสถานประกอบการจำนวน 215 คน

3.6 นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์เชิงพหุคูณ แบบขั้นตอน

4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพการดำเนินงานในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา ร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม

4.1.1 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปว่า

1) องค์ประกอบที่สำคัญในการบริหาร การศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการ อาชีวศึกษา เพื่อสู่แนวทางการร่วมมือทางวิชาการ ร่วมกันระหว่างสถาบันการอาชีวศึกษา และสถาน ประกอบการ ควรประกอบด้วย

(1) ด้านการวางแผน ทั้งสถานศึกษาและ สถานประกอบการควรมีการกำหนดเป้าหมายในการบริหาร

การศึกษาระบบทวิภาคีในแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร และควรถ่ายทอดลงสู่แผนปฏิบัติการพร้อมสื่อสารให้เข้าใจกันโดยทั่วถึงกับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องมีการวางแผนร่วมกันในการจัดแผนการเรียน/แผนการฝึกอาชีพ แผนการนิเทศร่วมกันตลอดหลักสูตร

(2) ด้านการสั่งการ ทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการควรมีการสั่งการให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น มีการสั่งการให้มีส่วนงานที่ดำเนินการจัดการทวิภาคีอย่างชัดเจนในโครงสร้างการจัดทำ MOU ร่วมกับสถานประกอบการ พัฒนาผู้ได้บังคับบัญชาให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบทวิภาคี

(3) ด้านการประสานงาน ทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการควรมีการประสานงานร่วมกันอย่างดี มีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีการนำ IT มาใช้ร่วมด้วย เช่น มีการประสานงานเพื่อสร้างความเตรียมพร้อมให้กับสถานประกอบ และนักศึกษา มีการประสานติดตามทั้งที่กำลังฝึกปฏิบัติ และผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เป็นต้น

(4) ด้านการควบคุม ทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการควรมีติดตามการบริหารจัดการระบบทวิภาคีว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ เช่น มีความคล่องตัวในการดำเนินการหรือไม่ โดยเปรียบเทียบกับระยะที่เป้าหมายกำหนดไว้ ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและได้รับการพัฒนาในระบบทวิภาคีครบถ้วนก่อนดำเนินการหรือไม่ ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับการสื่อสารครบถ้วนอย่างทั่วถึงหรือไม่ เป็นต้น

2) ด้านโครงสร้างองค์กรในการบริหาร การศึกษาระบบทวิภาคี ควรมีการดำเนินการดังนี้

(1) ควรกำหนดเป็นโครงสร้างระดับชาติ ที่เป็นเอกเทศเป็นศูนย์กลาง โดยมีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานกระทรวงการคลัง ฯลฯ และเอกชน เป็นกรรมการ โดยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการหลักคล้ายแนวทางของเยอรมัน เพื่อให้เอกชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา

(2) ควรมีหน่วยงานโดยตรงที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจอย่างดี รองผู้อำนวยการ

ฝ่ายวิชาการ (ที่ดูแลทวิภาคี) มีหัวหน้าสำนักงานทวิภาคี งานหลักสูตรทวิภาคี งานวัดผล งาน ประชาสัมพันธ์ โดยอาจใช้ทรัพยากรร่วมกันกับระบบการจัดการศึกษาระบบปกติ เนื่องจากปริมาณงานที่เป็นการจัดการศึกษาทวิภาคียังไม่เต็มที่

(3) สถานประกอบการควรกำหนดให้มีส่วนงานหนึ่งที่รับผิดชอบ ที่ดูแลเรื่องระบบทวิภาคีซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย ในการจัดการศึกษาทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ

(4) ควรกำหนดส่วนงานขึ้นมาใหม่ เพื่อสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ ต้องเป็นอิสระทำงานกับภาคเอกชน ต้องไม่ใช่หน่วยงานในอาชีวะ

(5) ควรให้ภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการและการจัดทำหลักสูตร การกำหนดสมรรถนะรายวิชาในสาขาที่เรียน นอกจากนี้ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถานศึกษากับภาคเอกชน

(6) Function อาจทำได้ไม่ตี ควรตั้งศูนย์ขึ้นมาโดยเอาคนที่มีความเชี่ยวชาญ ทำเรื่องนี้โดยเฉพาะ จะคล่องตัวมากขึ้น ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญขององค์กรขนาดใหญ่ที่จะได้รับผลประโยชน์จากการจัดการศึกษา ร่วมกัน

(7) มีหน่วยงานเฉพาะที่ทำเรื่องทวิภาคีทั้งของสถานศึกษาและสถานประกอบการ

(8) ควรแยกออกมาเป็นองค์กรอิสระศูนย์ทวิภาคีเบ็ดเสร็จทุกเรื่อง รวมถึงงบประมาณ โดยเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกเรื่อง ศูนย์ทวิภาคีที่เป็น ศูนย์กลางโดยตรง และ Share Service มีศูนย์กลางดูแลนักศึกษา ดูแลสถานประกอบการ และกระจายไปโดยทำ Project นี้ ร่วมกัน ประเมินร่วมกัน เช่น ศูนย์ภาคตะวันออก ควรมีหน่วยงานดูแลนโยบายรวม แหล่งรวมมาตรฐานของการฝึกใช้ Contract Point เช่น ถ้าตั้งเป็นศูนย์ทวิภาคี อาชีวะต่าง ๆ ก็ส่งเด็กมาที่นี้เป็นนโยบายรวม แหล่งรวมมาตรฐานการฝึก ไม่ใช่เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดใด สังกัดหนึ่ง จ้างคนที่มีเชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษา เป็น Contract Point ทำให้มาตรฐานให้ดีกว่าต่างคนต่างทำ การทำสัญญาทวิภาคี ควรทำที่เดียวไม่ควรแยกแต่ละวิทยาลัย

3) ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

(1) ความเข้าใจตรงกัน ทั้งภาครัฐและเอกชน แบบ win win เพื่อความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ถ้าเอกชนทำทวิภาคีแล้วได้อะไร อีกทั้งความเข้าใจของผู้ปกครอง และตัวนักศึกษาเอง ทั้งหมดต้องเห็นประโยชน์ร่วมกัน สถานประกอบการต้องมีความต้องการ นักศึกษามาฝึกประสบการณ์อาชีพ มากกว่า ฝึกแล้วรับเข้าทำงานเลย กฎหมายเป็นสิ่งที่สำคัญที่เอื้อให้เกิดการจัดทวิภาคี โดยเฉพาะสถานประกอบการ SME ขนาดใหญ่ทุกสถานประกอบการ ควรต้องให้ความร่วมมือการจัด ทวิภาคี โดยมีกระทรวงการคลังเข้ามาร่วมด้วย ปัจจุบันให้ลดหย่อนภาษี 200% แต่วิธีการปฏิบัติยังไม่เอื้อ ขั้นตอนยุ่งยาก อาจทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจ

(2) การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ในระบบทวิภาคีร่วมกันในทุก ๆ ด้าน เช่น การพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกเบื้องต้นในสถานศึกษา ฯลฯ

(3) ความพร้อมของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกัน อาทิเช่น ครูในสถานศึกษา และครูฝึกในโรงงาน ควรเป็น 4.0 เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เลือกจัดการศึกษาจัดลำดับ

(4) มีการจัดระบบการศึกษาทวิภาคีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เรียนไป ทำงานไป

(5) ทุกภาคส่วนต้องให้การสนับสนุนด้านเครื่องมืออุปกรณ์ขั้นพื้นฐานที่รองรับ 4.0 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติกับวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย อาทิเช่น รัฐบาลควรทำ 4.0 ทั่วประเทศ และอาชีวะควรทำเป็นระยะ 1.0 2.0 3.0 และ 4.0 โดยมองเป็นสาขาที่จำเป็นเร่งด่วน เช่น สาขา IT สาขายานยนต์ การจะขยับขึ้นไปต้องอาศัย เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยแต่งบประมาณยังเป็นแบบเดิม ต้องเลือกในส่วนที่เป็น Growth Engine

(6) การพัฒนาหลักสูตรร่วมกันตามมาตรฐานอาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ สถานศึกษาจะพัฒนาความรู้พื้นฐาน ฝึกทักษะเบื้องต้น สถานประกอบการฝึกทักษะทางอาชีพในโรงงาน

(7) การประสานงานที่ดีของทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการ

(8) การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการเรียนการสอนแบบ 100% หรือ 70:30 ในสถานประกอบการ เช่น ทางอาชีวะได้ทดลองทำวิทยาลัยอาชีพ 2 พี่น้อง สุพรรณ (เอาครูไปสอนที่สถานประกอบการ) แบบ 100% เน้นทักษะฝึกอาชีพ จัดเวลาเรียนร่วมกัน เรียนที่สถานประกอบการ 5 วัน วันเสาร์ให้ครูไปสอนที่สถานประกอบการ เพื่อไม่ให้เด็กเป็นภาระ ต้องเคลื่อนย้ายใช้วิธีให้ครู Move หรือถ้าแคะเปียบไม่ทัน 3 เทอมเรียนที่สถานประกอบการ 1 เทอมเรียนที่สถานศึกษา 25% ใน การเรียน

(9) การบริหารการศึกษาควรมีให้เอกชนเป็นส่วนร่วม เกิดการแข่งขัน เพื่อไปสู่คุณภาพ เพราะรู้ว่าสถานประกอบการไม่สามารถจัดได้ทุกสาขา แต่หากสาขาใดที่สถานศึกษาเปิดไม่ได้ควรให้เอกชนเปิด ซึ่งเป็นข้อจำกัดของกฎกระทรวง หากเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการศึกษาในอนาคต ก็ต้องแก้ที่กฎ กระทรวง แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการด้วย ตอนนี้ก็คงที่ 50 : 50 หรืออาจจะ เป็นเรียนในโรงงาน 4 วัน เรียนที่สถานศึกษา 2 วัน การเรียนการสอนควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้มากขึ้น ทำเป็นระบบมากขึ้น

4.1.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามองค์ประกอบทางการบริหาร 5 ด้าน สรุปว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อสภาพการดำเนินงานในการบริหารศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามอันดับค่าคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้ 1) ด้านการควบคุมการทำงาน 2) ด้านการวางแผน 3) ด้านการสั่งการ 4) ด้านการประสานงาน และ 5) ด้านการจัดองค์การ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการดำเนินงานในการบริหารการศึกษา ระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาตามองค์ประกอบทางการบริหาร

สภาพการดำเนินงานในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาตามองค์ประกอบทางการบริหาร	\bar{X}	S.D.	ระดับความเห็น
ภาพรวม	3.78	0.44	มาก
1. ด้านการวางแผนงาน (Planning)	3.87	0.43	มาก
2. ด้านการจัดองค์การ (Organizing)	3.59	0.61	มาก
3. ด้านการสั่งการ (Commanding)	3.82	0.48	มาก
4. ด้านการประสานงาน (Coordinating)	3.62	0.52	มาก
5. ด้านการควบคุมการทำงาน (Controlling)	4.00	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาตามองค์ประกอบทางการบริหารในภาพรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) โดยองค์ประกอบที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการควบคุมการทำงาน ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 3.87$) โดยในแต่ละด้าน รายการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3 อันดับแรกประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน ได้แก่ (1) มีการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และวัตถุประสงค์ของการจัดการ การศึกษาระบบทวิภาคีที่ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบายของสถาบันการศึกษา (2) สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการวางแผนจัดการเรียนตลอดหลักสูตรทั้งแผนจัดการเรียนและแผนการฝึกอาชีพและ (3) มีแผนปฏิบัติการของการดำเนินการระบบทวิภาคีตามข้อกำหนดของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของรัฐ หรือ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา หรือสถานประกอบการกำหนด

2) ด้านการจัดองค์การ ได้แก่ (1) มีหน่วยงานทวิภาคีที่อยู่ภายใต้การบริหารของสถานศึกษา (2) มีการกำหนดกรอบหน้าที่ของสถานศึกษา และสถานประกอบการอย่างชัดเจนและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว และ (3) มีคณะกรรมการดำเนินงานด้านอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

3) ด้านการสั่งการ ได้แก่ (1) มีการจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา / สถานศึกษากับสถานประกอบการ (2) สื่อสาร/สั่งการ/อธิบาย/เจรจา กับบุคคลอื่นในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างถูกต้อง และ (3) มีการกระจาย

อำนาจหน้าที่/ความรับผิดชอบในสายการบังคับบัญชา และการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีความคล่องตัว

4) ด้านการประสานงาน ได้แก่ (1) มีการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา ก่อนฝึกประสบการณ์อาชีพในสถานประกอบการ (2) สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจในวัตถุประสงค์และแผนดำเนินงานการจัดทวิภาคีร่วมกัน และ (3) สร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อดำเนินการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

5) ด้านการประสานงาน ได้แก่ (1) มีการประเมินความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (2) ดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ปฏิบัติตามข้อบังคับขององค์กร และ (3) จัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ และควบคุมให้มีการดำเนินการตามที่กำหนด

4.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีของสถาบันการอาชีวศึกษา ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา ร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม กับ ภาพรวมสภาพการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมตามองค์ประกอบทางการบริหาร 5 ด้าน โดยผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ ระหว่างปัจจัยในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา กับ ภาพรวมสภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาตามองค์ประกอบ 5 ด้าน

ตัวแปรพยากรณ์	b	Std. Error(b)	β	t	Sig
1) มีการติดตามและประเมินคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระบบทวิภาคี (a ₁)	.213	.037	.266	5.728	.000*
2) ความพร้อมด้านทรัพยากรของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการระบบทวิภาคี (a ₂)	-.166	.039	-.211	-4.288	.000*
3) ความคล่องตัวในการดำเนินการเสนอหลักสูตรทวิภาคีเพื่อขออนุมัติ (a ₃)	.186	.036	.245	5.177	.000*
4) การมีหน่วยงานทวิภาคี ที่เป็นองค์กรอิสระโดยมีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการทั้งภาครัฐและเอกชน (a ₄)	-.114	.033	-.157	-3.486	.001*
5) มีการพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม (a ₅)	-.206	.046	-.292	-4.469	.000*
6) นักศึกษาได้รับการฝึกประสบการณ์อาชีพที่ตรงกับสาขาที่เรียน (a ₆)	.191	.040	.254	4.741	.000*
7) ความชัดเจนในเรื่องนโยบายการจ่ายค่าตอบแทนให้กับนักศึกษาที่มาฝึกประสบการณ์อาชีพ (a ₇)	.155	.035	.218	4.495	.000*
8) มีการประเมินเพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (a ₈)	-.107	.045	-.135	-2.408	.017*
9) มีความรู้ ความเข้าใจในด้านกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (a ₉)	.095	.040	.152	2.404	.017*
10) มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบทันสมัยและถูกต้อง (a ₁₀)	-.150	.051	-.209	-2.925	.004*
11) มีการจัดโครงสร้างกำหนดกลุ่มงาน และผู้รับผิดชอบดำเนินงานทวิภาคีที่ชัดเจน (a ₁₁)	.107	.044	.144	2.425	.016*

* $p < .05$, $a = 2.477$, $R = .762$, $R^2 = .581$ $SE_{est} = .288$

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 1) มีการติดตามและประเมินคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระบบทวิภาคี (a₁) 2) ความพร้อมด้านทรัพยากรของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการระบบทวิภาคี (a₂) 3) ความคล่องตัวในการดำเนินการเสนอหลักสูตรทวิภาคีเพื่อขออนุมัติ (a₃) 4) การมีหน่วยงานทวิภาคี ที่เป็นองค์กรอิสระโดยมีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการทั้งภาครัฐและเอกชน (a₄) 5) มีการพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม (a₅) 6)

นักศึกษาได้รับการฝึกประสบการณ์อาชีพที่ตรงกับสาขาที่เรียน (a₆) 7) ความชัดเจนในเรื่องนโยบายการจ่ายค่าตอบแทนให้กับนักศึกษาที่มาฝึกประสบการณ์อาชีพ (a₇) 8) การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (a₈) 9) มีความรู้ ความเข้าใจในด้านกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ของ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (a₉) 10) มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ทันสมัย และมีความถูกต้อง (a₁₀) และ 11) มีการจัดโครงสร้างกำหนดกลุ่มงาน และผู้รับผิดชอบดำเนินงานทวิภาคีที่ชัดเจน (a₁₁) ได้อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรทั้ง 11 ร่วมกัน พยากรณ์ ได้ร้อยละ 58.1 ($R^2=0.581$) มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SE_{est}) .288 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y}_1 = 2.477 + .213a_1 - .166a_2 + .186a_3 - .114a_4 - .206a_5 + .191a_6 + .155a_7 - .107a_8 + .095a_9 - .150a_{10} + .107a_{11} \quad (1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$\hat{Z}_{Y1} = .266a_1 - .211a_2 + .245a_3 - .157a_4 - .292a_5 + .254a_6 + .218a_7 - .135a_8 + .152a_9 - .209a_{10} + .144a_{11} \quad (2)$$

จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา มีทั้งหมด 12 ปัจจัย ได้แก่

- 1) มีการติดตามและประเมินคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระบบทวิภาคี
- 2) มีความพร้อมด้านทรัพยากรของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการระบบทวิภาคี
- 3) มีความคล่องตัวในการดำเนินการเสนอหลักสูตรทวิภาคีเพื่อขออนุมัติ
- 4) ควรกำหนดเป็นหน่วยงานทวิภาคี ที่เป็นองค์กรอิสระโดยมีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- 5) มีการพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม
- 6) นักเรียนได้รับการฝึกประสบการณ์อาชีพที่ตรงกับสาขาที่เรียน
- 7) ชัดเจนในเรื่องนโยบายการจ่ายค่าตอบแทนให้กับนักศึกษาที่มาฝึกประสบการณ์อาชีพ
- 8) มีการประเมินเพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
- 9) มีความรู้ ความเข้าใจในด้านกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

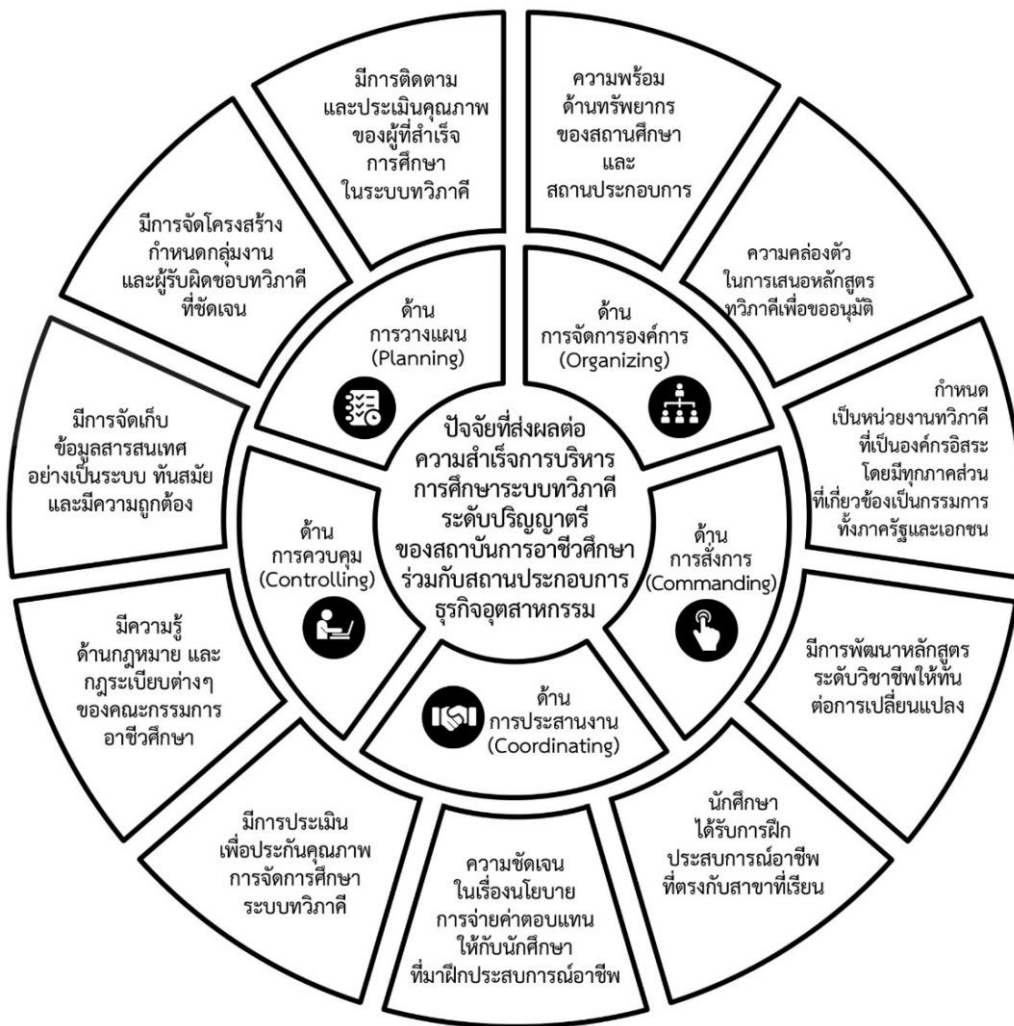
10) มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบทันสมัย และมีความถูกต้อง

11) มีการจัดโครงสร้าง กำหนดกลุ่มงาน และผู้รับผิดชอบดำเนินงานทวิภาคีที่ชัดเจน

จากปัจจัยทั้ง 11 รายการสามารถนำมาสร้างเป็นรูปภาพ รายละเอียดดังรูปที่ 1

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรี ของสถาบันการอาชีวศึกษาในประเทศไทยให้ประสบผลสำเร็จมีปัจจัยหลายอย่างที่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการตาม องค์ประกอบทางการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 11 ปัจจัย ได้แก่ 1) มีการติดตามและประเมินคุณภาพของ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระบบทวิภาคี 2) มีความพร้อมด้าน ทรัพยากรของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการ จัดการระบบทวิภาคี 3) มีความคล่องตัวในการดำเนินการ เสนอหลักสูตรทวิภาคีเพื่อขออนุมัติ 4) ควรกำหนดเป็น หน่วยงานทวิภาคี ที่เป็นองค์กรอิสระโดยมีทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ ทั้งภาครัฐและเอกชน 5) มีการ พัฒนาหลักสูตรด้านวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อุตสาหกรรม 6) นักเรียนได้รับการฝึกประสบการณ์อาชีพ ที่ตรงกับสาขาที่เรียน 7) ชัดเจนในเรื่องนโยบายการจ่าย ค่าตอบแทนให้กับนักศึกษาที่มาฝึกประสบการณ์อาชีพ 8) มีการประเมินเพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคี 9) มีความรู้ ความเข้าใจในด้านกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาระบบ ทวิภาคี 10) มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ทันสมัย และมีความถูกต้อง และ 11) มีการจัดโครงสร้าง กำหนดกลุ่มงาน และผู้รับผิดชอบดำเนินงานทวิภาคีที่ ชัดเจน เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการอภิปรายผลเพิ่มเติม ได้ดังนี้

รูปที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาในประเทศไทย

การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ ธุรกิจอุตสาหกรรม ให้ประสบผลสำเร็จ ต้องมีการติดตามและประเมินคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระบบทวิภาคี มีความพร้อมด้านทรัพยากรของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการระบบทวิภาคี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Supcharoen [6] ได้ทำการศึกษารื่อง แนวโน้มการบริหารอาชีวและมีการจัดโครงสร้างกำหนดกลุ่มงาน และผู้รับผิดชอบดำเนินงานทวิภาคีที่ชัดเจนศึกษาระบบ ทวิภาคี กลุ่มวิชาธุรกิจค้าปลีกตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในเขต

กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า แนวโน้มการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กลุ่มวิชาธุรกิจค้าปลีกมีแนวโน้มเป็นบวก แบ่งแนวโน้มการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในกลุ่มวิชาธุรกิจค้าปลีกออกเป็น 7 ด้าน โดยด้านที่สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ruamchomrat [7] ได้ทำการศึกษารื่อง รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เหมาะสมสำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการ

บริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 2) การกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการเรียนการสอน 3) การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี 4) การจัดหลักสูตรตามมาตรฐาน วิชาชีพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และ 5) การบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของ Napasri [8] ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาตัวแบบปัจจัยความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูล ประเมินสถานภาพ ศักยภาพ และความพร้อมในการจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษาของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา และองค์กรผู้ใช้บัณฑิต เพื่อศึกษาองค์ประกอบเงื่อนไข และคุณลักษณะของตัวชี้วัดความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วม และเพื่อนำเสนอตัวแบบปัจจัยความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาสรุปว่ารูปของตัวแบบปัจจัยความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ 1) การสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง 2) มีความรู้ความเข้าใจในพันธกิจสหกิจศึกษา 3) โครงสร้างงาน ระบบ และกลไกการดำเนินการ 4) การจัดการความรู้สหกิจศึกษา 5) แผนกลยุทธ์ คู่มือการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา 6) การสร้างการยอมรับ เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ร่วมกันในการจัดสหกิจศึกษา 7) การปรึกษาหารือ การให้คำแนะนำ การนิเทศสหกิจศึกษา 8) การติดต่อสื่อสาร การประสานงานด้านสหกิจศึกษา 9) การจัดการทรัพยากรในโครงการสหกิจศึกษา 10) เครือข่ายความร่วมมือในการจัดสหกิจศึกษา 11) การแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่เหนือความคาดหมายในโครงการสหกิจศึกษา และ 12) การติดตาม ประเมินผล และการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับในโครงการสหกิจศึกษา

การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม ให้ประสบผลสำเร็จ ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม และนักศึกษาได้รับการฝึกประสบการณ์อาชีพที่ตรงกับสาขาที่เรียน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของ Sirijirachai [9] ได้ทำการศึกษาวิจัยการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการสหกิจศึกษานำร่องของประเทศไทย โดย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้จัดทำโครงการพัฒนาสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นโครงการสหกิจศึกษานำร่องซึ่งได้ดำเนินการมา 5 รุ่น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 จนถึงปีการศึกษา 2547 มีสถาบันการศึกษาเข้าร่วมโครงการ 60 แห่ง นักศึกษาเข้าร่วมโครงการประมาณ 10,000 คน และสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการประมาณ 2,000 แห่ง โดยผลการวิจัยพบว่าสหกิจศึกษามีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในระดับที่น่าพึงพอใจซึ่งสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และนักศึกษาเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้มีการดำเนินงานสหกิจศึกษาต่อไป สำหรับปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้สหกิจศึกษาประสบผล สำเร็จนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยสถาบันการศึกษาควรมีนโยบายที่ชัดเจนและกำหนดหลักสูตรสหกิจศึกษาที่เอื้ออำนวยให้นักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาได้ภายใน 4 ปี ส่วนสถานประกอบการนั้นควรมีนโยบายที่ชัดเจนและให้การสนับสนุนการจัดพี่เลี้ยงและมอบหมายงานที่มีคุณภาพให้นักศึกษาทำ ทั้งนี้ รัฐควรมีแรงจูงใจและเอื้อประโยชน์แก่สถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sanhaad [10] ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการและนักศึกษาต่อการจัดการระบบสหกิจศึกษาของภาควิชาเทคโนโลยีการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรคือ ให้มีหลักสูตรที่มีการบูรณาการสอดคล้องกับตลาดและธุรกิจ แนวทางในการดำเนินการควรจัดหลักสูตรให้มีการบูรณาการสอดคล้องกับตลาดและธุรกิจ เนื่องจากส่วนมากนักศึกษาจะไปฝึกงานเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์บรรจุภัณฑ์และนักศึกษายังมีความสามารถในการออกแบบบรรจุภัณฑ์น้อย เพราะฉะนั้นหลักสูตรควรมีเพิ่มบทเรียนที่เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น และนักศึกษายังขาดประสบการณ์ทำให้ไม่สามารถบริการลูกค้าได้ตามที่ต้องการ และผู้ควบคุมนักศึกษายังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนักศึกษาที่ไปฝึกสหกิจศึกษาอีกว่า นักศึกษายังไม่มีประสบการณ์จึงทำให้ไม่สามารถชี้แจงถึงข้อบกพร่องหรือจุดที่ผิดพลาดในกระบวนการสหกิจศึกษาได้ และนักศึกษายังขาดความกล้าจึงยังไม่สามารถคิดและตัดสินใจในงานที่ทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาใน

ครั้งนี้ที่ว่าควรมีการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา ก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ และ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Napasri [8] ที่ว่าตัวแบบ ปัจจัยความสำเร็จสหกิจศึกษาแบบมีส่วนร่วม ที่สำคัญ อีกหนึ่งประเด็นก็คือ การติดตามประเมินผล และการ รับรู้ข้อมูลป้อนกลับในโครงการสหกิจศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ บริหารการศึกษาระบบทวิภาคี ระดับปริญญาตรีของ สถาบันการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการธุรกิจ อุตสาหกรรม เพื่อให้การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี ระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาให้ประสบ ผลสำเร็จ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

7.1 ด้านการวางแผน สถาบันการอาชีวศึกษาควรมี การกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และวัตถุประสงค์ของ การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีที่ชัดเจนสอดคล้องกับ นโยบายของสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำ ให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และนำแผนที่ได้กำหนดไว้ นำไปสู่การจัดการเรียนสอนตลอดจนการฝึกอาชีพ ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการของการดำเนินการระบบทวิภาคีต้องเป็น ไปตามข้อกำหนดของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของ รัฐ หรือ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา หรือสถาน ประกอบการกำหนด

7.2 ด้านการจัดองค์การ ควรกำหนดเป็นหน่วยงาน ทวิภาคี ที่เป็นองค์กรอิสระโดยมีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการกำหนดกรอบ หน้าที่ของสถานศึกษา และสถานประกอบการอย่าง ชัดเจนและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว และมี การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี

7.3 ในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี ควรมีการ จัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการ อาชีวศึกษา /สถานศึกษากับสถานประกอบการ มีระบบ การสื่อสาร/สั่งการ/อธิบาย/เจรจา กับบุคคลอื่นในการ บริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างถูกต้องเพื่อให้ การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในทิศทาง เดียวกัน และ มีการกระจายอำนาจหน้าที่/ความรับผิดชอบ ในสายการบังคับบัญชา และการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีความ คล่องตัว

7.4 สถาบันการอาชีวศึกษาควรมีการเตรียมความ พร้อมให้กับนักศึกษาก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถาน ประกอบ และสถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจในวัตถุประสงค์และแผนดำเนินงาน การจัดทำทวิภาคีร่วมกันเพื่อสร้างความร่วมมือกับสถาน ประกอบการในการดำเนินการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี

7.5 สถาบันการอาชีวศึกษา ควรมีการประเมินความ พึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อการจัดการ ศึกษา ระบบทวิภาคี นอกจากนี้ควรมีระบบในการกำกับดูแล การปฏิบัติงานของบุคลากรให้ปฏิบัติตามข้อบังคับของ องค์กร และ จัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ และควบคุมให้มีการดำเนินการเป็นไปตามที่กำหนด

7.6 สถาบันการอาชีวศึกษา ควรมีการพัฒนาหลักสูตร ด้านวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม ที่มี การเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และพฤติกรรมของผู้บริโภค และในการฝึกประสบการณ์ ของนักศึกษา ต้องได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ตรง กับสาขาเรียน

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] Office of the National Economic and Social Development Board, National Economic and Social Development Plan, Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board, 2017. (in Thai)
- [2] Office of the Vocational Education Commission, Manual of quality assurance within vocational education establishments, Bangkok: Teachers Council of Ladprao , 2017. (in Thai)
- [3] Office of the Vocational Education Commission, Driving government policies, the Ministry of Education and Vocational Education Commission, Bangkok: Teachers Council of Ladprao, 2013 . (in Thai)

- [4] Bilateral Vocational Education Center, "Number of students/bilateral students," Office of the vocational education commission, 2021. [Online]. Available: <http://dvec.vec.go.th/ดาวน์โหลดเอกสาร/แสดงเอกสารดาวน์โหลด /tabid/6826/ArticleId/29396/language/th-TH/2562-25-2562.aspx>. (in Thai)
- [5] Ministry of Education, Educational development plan of Office of the Permanent Secretary for Education No.12, Bangkok: Ministry of Education, 2018. (in Thai)
- [6] P. Supcharoen, "Trends in the administration of bilateral vocational education Trade Business Group According to the views of the school administrators Under the Office of the Vocational Education Commission And related persons in Bangkok," Department of Business Study Kasetsart University, Bangkok, 2008. (in Thai)
- [7] J. Ruamchomrat, "Management Model of Dual Vocational Training System in Vocational Colleges under the Office of the Vocational Education Commission," Administration for Educational Development, Kanchanaburi Rajabhat University, 2015. (in Thai)
- [8] W. Napsri, "Development of Key Success Factors for Participative Co-op Education Model," Nation University, Bangkok, 2009.
- [9] K. Sirijirachai, "Performance Evaluation Report of the Pilot Cooperative Education Program," Suranaree University, Bangkok, 2006. (in Thai)
- [10] W. Sanhaad, "Opinions of establishments and students on organizing a co-operative education system," Department of Printing and Packaging Technology, King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangkok, 2008. (in Thai)